

МЕЖДУВЕДОМСТВЕН СЪВЕТ ЗА КАДРИТЕ В ТУРИЗМА
МИНИСТЕРСТВО НА ТУРИЗМА

ПРОТОКОЛ

**ОТ ЗАСЕДАНИЕ НА МЕЖДУВЕДОМСТВЕН СЪВЕТ ЗА КАДРИТЕ В ТУРИЗМА,
проведено на 11.04.2023 г., Гранд Хотел София, гр. София**

Поканени: Всички основни и резервни членове в състава на МСКТ

Присъствали членове на МСКТ:

1. **Проф. Мариела Модева**, заместник-министър на туризма и заместник-председател на МСКТ;
2. **Мая Никовска**, директор на дирекция „Туристическа политика” и заместник-председател на МСКТ;
3. **Диана Маринкова**, главен експерт в дирекция „Висше образование”, Министерство на образованието и науката;
4. **Кина Карайчева**, главен експерт в дирекция „Висше образование”; Министерство на образованието и науката;
5. **Василиса Долженкова**, главен експерт в отдел „Политика за развитие на индустриалните паркове”, дирекция „Икономическа политика”, Министерство на икономиката и индустрията;
6. **Антоанета Томова – Цонева**, началник на отдел „Активна политика на пазара на труда”, Министерство на труда и социалната политика;
7. **Искра Петрова**, държавен експерт в отдел „Професионална квалификация”, дирекция „Политика на пазара на труда и трудова мобилност”, Министерство на труда и социалната политика;
8. **Стефан Иванов**, държавен експерт в отдел „Области на политики за електронно управление”, дирекция „Политики за електронно управление”, Министерство на електронното управление;
9. **Лиляна Георгиева**, дирекция „Международна трудова миграция и посредничество” Агенция по заетостта;
10. **Надежда Богданова**, главна дирекция „Услуги по заетостта”, Агенция по заетостта;
11. **Мариянка Живкова**, заместник-председател на Национална агенция за професионално образование и обучение;
12. **Таня Патрикова**, началник на отдел „ОКБС” към ГД „контрол на пазара”, Комисия за защита на потребителите;
13. **Боряна Страхилова**, изпълнителен директор, ДП „Българо-германски център за професионално обучение”;
14. **Д-р Мартин Захариев**, заместник-председател на Национален Борд по Туризм;
15. **Димитрина Горанова**, председател на УС на Асоциация на българските туроператори и туристически агенции;
16. **Д-р Даниела Стоева**, заместник-председател на Асоциация на българските туроператори и туристически агенции;
17. **Екатерина Геловска**, вр.и.д. изпълнителен директор на Асоциация на българските туроператори и туристически агенции;

18. **Свидна Динева**, представител на Обединение „Бъдеще за туризма“;
19. **Павлин Петров**, съпредседател на Българска Асоциация на Заведенията;
20. **Полина Димитрова**, член на УС на Асоциацията на екскурзоводите в България;
21. **Доц. Петър Янков**, Сдружение „Българско ски училище“;
22. **Аспарух Мачирски**, Сдружение „Българско ски училище“;
23. **Елена Иванова**, заместник-председател на Съюза за собствениците – Слънчев бряг;
24. **Георги Николов**, член на УС на Съюза за собствениците – Слънчев бряг;
25. **Татяна Джилянова**, ръководител „Човешки ресурси“ „Албена“ АД;
26. **Антоанета Кацарова**, директор на Центъра за професионално обучение в Българска стопанска камара;
27. **Проф. д-р Васил Маринов**, функционален ректор административни дейности, СУ „Св. Климент Охридски“;
28. **Гл. ас. д-р Красимира Янчева**, заместник-ръководител катедра „Икономика и организация на туризма“, Икономически университет Варна;
29. **Доц. д-р Красимир Александров**, Аграрен университет Пловдив;
30. **Проф. д-р Златка Григорова**, Висше училище по агробизнес и развитие на регионите;
31. **Любка Байлова**, заместник-директор на професионална гимназия по икономика и туризъм „Ал. Константинов“ – гр. Велинград; Асоциация на училищата по ресторантьорство и хотелиерство в България;
32. **Проф. д-р Марияна Божилова**, ректор на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ - Свищов и ръководител на катедра „Икономика и управление на туризма“;
33. **Доц. д-р Любка Илиева**, ръководител на магистърска програма „Мениджмънт в туризма“, Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ - Свищов;
34. **Доц. д-р Стела Балтова**, заместник-ректор НИД и МС, Международно висше бизнес училище;
35. **Д-р Десислава Алексова**, Международно висше бизнес училище;
36. **Доц. д-р Генка Рафаилова**, директор на Колеж по туризъм Варна;
37. **Проф. д-р Димитър Симеонов**, Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий“;
38. **Ас. Виолета Донева**, Нов Български университет;
39. **Нели Христова**, КТ „Подкрепа“;
40. **Десислава Христова**, КТ „Подкрепа“.

Гости:

1. **Полина Златарска**, гл. експерт, дирекция „Професионално образование“, МОН;
2. **Весела Караянева**, гл. експерт, дирекция „Професионално образование“, МОН;
3. **Християн Петков**, Оперативен мениджър в „ДжобТайгър“ ООД;
4. **Михаил Марковски**, БАПС;

Представители на Министерство на туризма:

1. **Венелина Червенкова**, началник на отдел „Развитие на отделните видове туризъм“, дирекция „Туристическа политика“;
2. **Неделка Фингарова**, главен експерт в отдел „Развитие на отделните видове туризъм“, дирекция „Туристическа политика“;

3. **Иван Кочев**, старши експерт в отдел „Стратегическо планиране, анализи и прогнози“, дирекция „Туристическа политика“;

Секретариат на МСКТ:

1. **Десислава Михалкова**, главен експерт в отдел „Развитие на отделните видове туризъм“, дирекция „Туристическа политика“;

Кворум: Присъстват 30 члена с право на глас

Заседанието се проведе при следния дневен ред:

1. Откриване на заседанието - проф. Мариела Модева;
2. Политиката на Министерството на труда и социалната политика за насърчаване на заетостта в сектор „Туризъм“;
3. Актуално състояние и анализ на пазара на труда;
4. Дуално образование в сектор „Туризъм“;
5. Тенденции на трудовия пазар и развитие на уменията в туристическия сектор в резултат на пандемията – Пътна карта за преодоляване дефицита на работна сила;
6. Предизвикателства и възможни решения при търсенето и намиране на кадри в сектор „Туризъм“;
7. Разни.

Поканата и дневния ред са изпратени до всички членове (основни и резервни) на МСКТ по електронна поща от Секретариата на МСКТ в срока, посочен във Вътрешните правила, преди датата на заседанието.

Г. 1. Откриване на заседанието

Заседанието на **Междуведомствен съвет за кадрите в туризма (МСКТ)** беше открито от **проф. Мариела Модева**, *заместник-министър на туризма и заместник-председател на МСКТ*.

Проф. Модева приветства присъстващите от името на д-р Илин Димитров, министър на туризма, който поради неотложни ангажименти във връзка със свикване на Народното събрание не може да присъства на заседанието, но е запознат напълно с всичко което е предвидено в дневния ред, поздравява участниците и желае успех в работата на МСКТ.

Проф. Модева представи г-жа Мая Никовска, също заместник-председател по заповедта на министъра, и директор на дирекция „Туристическа политика“. Тя благодари на всички, които присъстват, защото това е първото заседание, което се провежда след 24.02.2022 г. - след обявяването на войната в Украйна - ситуация, която след Ковид е усложнила допълнително много всички процеси - икономически, социални и политически, както в региона, така и в Европа и в света като цяло. Проф. Модева допълни, че КОВИД не е отминал напълно, но за щастие вече не се борим с мерките и тежките последствия от масовото заболяване на хора. Тя посочи, че предизвикателствата са много, а темата за кадрите е изключително важна и е във фокуса на работата на Министерството на туризма (МТ).

Проф. Модева обобщи накратко политиките на МТ в сферата на кадрите. Тя подчерта, че работата на МТ се осъществява в една доста затруднена среда. Значително се е променила обстановката, в която се налага да работим, темата за кадрите е перманентно поставяна на

масата от бранша, адресирана е до институциите, които имат функционална компетентност в тази сфера. Проф. Модева подчерта, че са необходими структурни промени. Официалната статистика и последните данни от ОИСР, с които разполагаме, показват че работната сила намалява и застарява. От 2010 г. насам с 19% намалява населението в трудоспособна възраст. Увеличение с 12,6 % се наблюдава при хората над 65 г. - в надтрудоспособна възраст. Тези тенденции намаляват потенциала за растеж на икономиката. В частност, проблемът с кадрите не е само в България – той е глобален, и е системен. Има отлив на кадри от сектора, трудно е връщането им обратно. Поколението „Z“ е трудова сила с повишени очаквания към условията на труд, възнаграждения, очаквания за кариерно развитие и перспективи. Мобилността е налице като тенденция.

Проф. Модева посочи, че въпросът от една страна е как да задържим нашите кадри от българските училища и университети в сектора и при необходимост да привличаме и кадри от трети страни. По данни на МОН, само 20% от завършващите специалности в сферата на туризма се реализират на пазара на труда в сектора, т.е. имаме разминаване и разхищение на огромен ресурс - да се инвестира в обучение и след това кадрите да не се реализират в сектора.

Проф. Модева допълни, че специален акцент МТ поставя върху т. нар. „Учене чрез правене“, което се изразява в дуалното образование. МТ работи за активиране на работната сила чрез провеждането на множество срещи, планирани са още редица такива на министъра на туризма - първоначално със средните училища, с желание министерството да подкрепи различни инициативи и състезания.

Тя посочи, че МТ разчита на съдействието и на други министерства - МОН, МТСП и компетентни институции като Агенцията по заетостта, за да демонстрира привлекателността на тези професии сред младите хора и със съвместни усилия да ги стимулираме и активизираме за работа в този сектор.

Проф. Модева подчерта важната роля на висшите училища. Тя информира, че 26 хиляди са възпитаниците на висшите училища, които дават 70 % от кадрите в бранша, и то за мениджърско ниво. Тя допълни, че се нуждаем от кадри на всички нива и затова е важно да има свързаност между средното и висшето образование, както и между сферите на образованието и практиката. Проф. Модева посочи, че МСКТ е важен инструмент, поради което на настоящото заседание са включени теми и са поканени представители от всички сфери, за да се дадат данни, да се анализират, да се видят тенденциите, да се набележат мерки и действия, да се намерят решения и ако се налага - да се инициират нормативни промени.

Проф. Модева попита дали има предложения или възражения по дневния ред, след което го подложи на гласуване. Дневният ред беше приет единодушно.

По т. 2. „Политиката на Министерството на труда и социалната политика за насърчаване на заетостта в сектор „Туризм“ думата бе дадена на представители на МТСП за презентация. Г-жа Искра Петрова представи информация по тема „Политика за насърчаване на заетостта и повишаване качеството на човешките ресурси с фокус върху сектор „Туризм“

В подготвената презентация вниманието се фокусира върху дейностите, включени в Плана и механизма за изпълнение на Споразумението за обучение на кадрите в туризма, както и програмите и проекти с принос в осигуряването на кадри за сектора на туризма.

- Проекти за обучение и заетост на безработни лица, предложени от национално представителните организации на работодателите и на работниците и служителите;

- Проект “Предоставяне на обученията за дигитални умения и създаване на платформа за обучение на възрастни” по Националния план за възстановяване и устойчивост;
- Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027 г. през 2023 г.
- Операция „Квалификация, умения и кариерно развитие на заети лица“ (очаква се да бъдат обхванати **13 900 заети лица**);
- Операция „Нови умения“ - за обучение на **над 40 хил. заети лица**, вкл. самостоятелно заети, за придобиване на квалификация или при преназначаване на друга длъжност при същия работодател, както и обученията за дигитални, бизнес и „меки“ умения;
- Операция „Започвам работа“ – Компонент 2 за обучение на **14 хил. лица** за професионална квалификация и ключови компетентности, на база на идентифицирани потребности от работодатели на регионално ниво, вкл. в сектори с недостиг на кадри;
- Операция „Дигитални умения“ - за обученията за подобряване на дигиталните умения, насочени към **над 40 000 безработни и неактивни лица**, включително младежи.
- Процедура "Младежка заетост+" - за стажуване или обучение по време на работа на **13 800 младежи до 29 г.** за период до 9 месеца с осигурен ментор.

Представени бяха данни от проверки в периода 2019 г.-2022 г., които не са равномерно разпределени през годините, поради влиянието на въведените ограничения във връзка с извънредната епидемична обстановка от м. март 2020 г. до м. март 2022 г. Най-големи са стойностите на данните за 2019 г., след което следва рязък спад през 2020 г., който се запазва и през следващата година и възстановяване (доближаване, но без да бъдат достигнати нивата от 2019 г.) през 2022 г.

Г-жа **Ангоанета Томова - Цонева** представи темата „Политика за насърчаване на заетостта в сектор „Туризмът“. Отчетени бяха следните данни:

- 14.6% от заявените свободни работни места през 2022 г. са в сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“;
- Високо търсене на персонал, зает в сферата на персоналните услуги (готвачи, сервитьори, бармани, камериерки и др.) – 18 516 места през 2022 г.;
- Второто за 2022 г. проучване на потребностите на работодателите от работна сила показва, че през следващите 12 месеца в секторите търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство ще се търсят 46 007 или 22,4 % от всички заявени потребности.

Представени бяха възможностите за подкрепа за насърчаване на заетостта на безработни и неактивни лица, специализирани услуги по заетостта, електронните услуги на Агенцията по заетостта, специализирани трудови борси в сферата на туризма, хотелиерството и ресторантьорството, както и нови моменти в политиката за активиране /изменения и допълнения в Закона за насърчаване на заетостта (ЗНЗ) /.

След представянето на информацията **проф. Модева** коментира данните по отношение на контрола по спазване на трудовото законодателство в сектор „Туризмът“. Тя посочи, че споменатото е действително голям проблем, т.к. неучещи и неработещи лица, чиито брой варира спрямо критериите, които се изследват, са между 150 000 и 200 000 лица, предимно млади хора, а вероятно са и още повече. Активирането на тези лица е голямо предизвикателство, така че благодарая, че е обърнато внимание на тези механизми.

Проф. Модева даде думата за представяне на данни, подготвени от Главна инспекция по труда, относно контролни функции, брой и видове констатирани нарушения.

По отношение на темата „**Контрол по спазване на трудовото законодателство в сектор „Туризм“**“ бяха представени проверките от Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ (ИА ГИТ), при които освен превенция на недекларирания труд и контрол по спазване на разпоредбите за разпределение на работното време и заплащането на труда, са още законосъобразното наемане на граждани на трети държави и на непълнолетни лица, както и осигуряването на здраве и безопасност при работа, а в последните три години, включително въведените противоепидемични мерки за превенция на разпространението на COVID-19 и възложения на Агенцията контрол по постановленията на Министерския съвет на Р България за изплащане на компенсации на работодателите за преодоляване на негативните последици от пандемията от COVID-19.

Проф. Молева даде думата на г-жа Лиляна Георгиева и г-жа Надежда Богданова да представят презентация на тема „Актуално състояние и анализ на пазара на труда“. Тя посочи, че г-жа Георгиева е член и на друга междуведомствена работна група, а именно за визовите режими, и миналата седмица е проведено заседание на тази РГ и там е дискутирана темата за достъпа на лица до българския пазар на труда от трети страни.

По **т.3 „Актуално състояние и анализ на пазара на труда“** бе направена презентация от представители на Агенция по заетостта: **Г-жа Надежда Богданова, главна дирекция „Услуги по заетостта“, Агенция по заетостта с презентация „Пазар на труда в сектор „Туризм“ – актуално състояние и тенденции“** и **г-жа Лиляна Георгиева, дирекция „Международна трудова миграция и посредничество“** на Агенция по заетостта с презентация на тема „Трудова заетост на чужденци“.

В рамките на презентацията беше представена информация за Споразумение между МТСП и Министерство на туризма и резултатите от него, професионално обучение по проекти на социалните партньори (общо обучени през 2022г. – 856 безработни лица) и такова, заявено от работодател /по чл. 63 от ЗНЗ/, трудови борси в сферата на туризма, предлагането на труд в сферата на туризма, търсенето на работници и специалисти в сектор „Туризм“, недостиг/излишък на работна сила в туризма, информация за Проект „Солидарност“, трудовата заетост на чужденци в сектор „Туризм“ и сезонните работници, граждани на трети държави.

От презентацията стана ясно, че от Агенция по заетостта през 2022г. в рамките на споразумението са осъществени следните дейности:

- 1 137 информирани и консултирани от дирекции „Бюро по труда“ /ДБТ/ работодатели за възможностите за професионално обучение на безработни и заети лица в ДП БГЦПО;
- 31 059 информирани и консултирани безработни лица в ДБТ, за възможностите за професионално обучение в областта на туризма в клоновете на ДП БГЦПО;
- 873 безработни лица, подали заявление за включване в обучение в ДП БГЦПО;
- 254 безработни лица, включени в професионално обучение;
- 41 безработни лица, започнали работа.

По отношение на трудовите борси са проведени **9 борси** в сферата на туризма през 2022г.:

- **1193** търсещи работа лица са взели участие;
- **1426** обявени свободни работни места от 105 работодатели;
- **964** са започнали работа.

След края на презентацията **проф. Молева** благодари и даде думата за въпроси.

Г-жа Димитрина Горанова, АБГТА, благодари за представената информация и посочи, че обученията са само едната страна на проблема. Другият проблем е с мотивирането на хората - те да искат да работят в сектор туризъм и да поскат да бъдат обучавани. Г-жа Горанова допълни, че има една стъпка, за която смята, че държавната администрация трябва да вземе отношение, така че работа и да бъде по-ефективна. От презентациите е станало ясно, че нито един работодател не е подал заявление за желание да участва в програма за обучение. Администрацията върши работа, за която асоциациите посредством МТ трябва да научават, а няма информация. Липсва им комуникацията с институциите, за да има по-голяма ефективност. Г-жа Горанова съжалява, че няма представители на Главна инспекция по труда, за да отправи към тях въпросите си, но смята, че трябва да се засили контрола, да се правят по-чести, регулярни проверки и по-масови проверки и в другите фирми и обекти, част от сектор „Туризъм“, не само в хотели и ресторанти. Тя допълни, че има една нелоялна конкуренция в бранша между фирми които са „на сиво“ и тези, които „работят на светло“. От друга страна в публичното пространство постоянно излиза информация, как в сектор „Туризъм“ работата е най - ниско платена, именно защото техните заплати не са официални и се връщаме пак в изходна позиция – как да мотивираме хората да искат да работят в най-ниско платения сектор – туризма.

Г-жа Горанова поиска от г-жа Богданова от АЗ повече разяснения за посочената цифра от 100 000 заети лица в сектора, която и се струва изключително ниска.

Г-жа Богданова отговори, че за съжаление, данните са подадени от друг отдел и не може да ги коментира.

Г-жа Горанова помоли г-жа Богданова да предаде на колегите си, когато изнасят някакви цифри, да дават пояснение кой е източника, защото само при едно просто търсене в Гугъл, само в хотелиерство и ресторантьорство заетите за 2020 г. са 120 000 души. Когато се представят цифри би трябвало да се знаят критериите, по които са съставени.

Проф. д-р Васил Маринов, Софийски университет, посочи, че преценява направените презентации като много интересни и подкрепя представянето на много числа, което е важно когато се говори за основана на доказателства туристическа политика, но числата не трябва да ни подвеждат. Един от проблемите е какво разбираме под сектор „Туризъм“, защото може да разбираме много различни неща. От данните, които са били представени, проф. Маринов е останал с впечатлението, че се касае предимно за хотели и ресторанти, може би малко са се прокраднали и пътнически агенции. Той попита дали това е сектор „Туризъм“. Проф. Маринов посочи, че тук въпросът е как да се събират данни, как да се представят и как да се интерпретират. Вторият коментар на проф. Маринов беше, че някои от данните са изглеждали леко парадоксални и трябва да се анализират по-внимателно. От една страна излиза, че няма недостиг на кадри на пазара на труда, от друга страна има остър дефицит и от трета - изненадващо има излишък на готвачи, с което той смята, че никой от присъстващите членове на Съвета няма да се съгласи. Проф. Маринов посочи, че трябва да видим какво действително ни казват тези числа, дали те са надеждни, дали няма да ни доведат до грешни изводи, от там да ни доведат до грешни политики и грешни действия .

Проф. Модева благодари на проф. Маринов и посочи, че е нормално представителите на научните среди да задават фундаментални въпроси по дефинициите и разбирането на понятията. Тя попита дали това е отправен въпрос или коментар, на което проф. Маринов отговори, че е само коментар.

Проф. Модева допълни, че и в МТ много често се констатира разминаване на данни от ЕСТИ , от НСИ , СОТ, ОИСР. Тя отбеляза, че на заседанието присъства г-жа Никовска, която

активно участва в една работна група, която МТ е направило с НСИ и се опитва да проверим откъде идват тези разминавания, като заключи че очевидно се ползват различни методики за оценка на данните.

Г-н Павлин Петров, Асоциация на заведенията, благодари за изчерпателната информация, която е била предоставена. Г-н Петров се съгласи, че казаното, че все едно няма нужда от готвачи, не е така. Той допълни, че се търсят цели екипи от готвачи и може да посочи поне 50 заведения, които търсят цялостен екип. Г-н Петров също счита, че трябва да се обърне внимание на тези данни и предлага да се направи кръгла маса между бранша, хотели, ресторанти, може и след това с туроператори, турагенти. Той попита какво е виждането за рекламиране на професията в туризма, защото те правят своите рекламни кампании - всяко едно заведение промотира, прави кампании, но изказвания от типа, че най-ниските заплати са в туризма отблъсква младите хора, което води до вноса на хора от трети страни в сектора. Г-н Петров смята, че трябва да се поработи върху това тези професии да станат отново привлекателни за младите хора и за децата на България, защото колкото и да се привличат кадри от чужбина, трябва да разчитаме наши хора да работят в съответните търговски предприятия, като той адресира въпроса към всички членове на Съвета

В отговор, представителите на МТСИ допълниха по отношение на вече казаното за трудовите борси, че много добър вариант е самите работодатели да направят реклама на своите работни места. Друга кампания, която АЗ провежда, е „Дни на работодателите“, които често са местни работодатели в съответния сектор. Рекламата, в която те могат да се намесят е, при която се срещат представители на съответния сектор с търсещи работа лица. Няма как да имат принос в общото рекламиране на професиите от сектора, но най-добрата реклама е тази, в която работодателите сами се представят и привличат интерес. Друг много интересен модел е, когато работещи в даден сектор покажат какви са условията и колко е добре и да направят реклама на работното място. Добрият пример е най-добрата реклама.

Беше допълнено, че атрактивността на една професия идва от възможностите и условията за нейното упражняване - за реализация, за доходи, за деклариране на доходите, за осигуряване, условията на труд.

Ролята на работодателите е да направят работните места атрактивни като създават възможности за реализация, не само по отношение на заплащането, но да има условия за израстване, условия за задържане на работната сила. Не се изключва ролята на институциите, които трябва да съдействат още в много начален етап – от откриване на способностите и възможностите на децата, тяхното ориентиране и развитие, но работодателите са тези които трябва да направят работните места в сектора атрактивни и престижни.

Информирането е насочено към работодателите, но МТ също има ангажимент да популяризира възможностите.

Д-р Мартин Захариев, НБТ, посочи, че това, което ще каже не кореспондира с позитивния тон на срещата, но е с желание да се търси резултативен момент от усилията на Съвета. Той смята, че има нещо сбъркано в тези формати, които се провеждат заедно с министерството и че те винаги произвеждат един и същи нулев резултат, въпреки че е интересно да се слуша. Той допълни, че на него му е интересно и се надява на неговите колеги също, но за съжаление, решенията на тези органи не водят до никакъв резултат, тъй като те са съвещателен орган към министъра на туризма и в крайна сметка не взимат решения, които са с обвързващ характер. В крайна сметка министърът или се съобразява или не с това, което се говори на тия срещи. Според д-р Захариев, най-често не се съобразява, защото си има собствена агенда, особено в контекста на служебно правителство, в което сме вече повече от

две години. Най-удобно е нищо да не се прави и да се инсценира дейност, така както и днес. Д-р Захариев посочи, че според него затова резултатите от последните две години са с нулеви точки от страна на работодателите, които са и големия отсъстващ на днешното заседание. Д-р Захариев допълни, че всички прежде-говорящи са споменали 200 или 300 пъти думата работодатели, но на масата няма нито един работодател, няма нито един човек от бизнеса, а всъщност усилията тук са заради бизнеса. Ако има някакъв триъгълник на общност това е публичната власт, академичната общност и бизнеса.

Д-р Захариев посочи, че бизнеса си е тръгнал - „Албена АД“ и „Слънчев бряг“ са си тръгнали, като на заседанието присъстват представители на Асоциацията на заведенията, на АББТА и на Националния борд по туризъм. Национално представените работодателски организации ги няма, които са големите отсъстващи. Д-р Захариев допълни, че това се прави за хората от бизнеса и попита къде са те и на кого се казват тези данни. Той допълни, че ше обори колегата от СУ като каже, че тези цифри са напълно безсмислени за този формат. Те са смислени за взимане на управленски решения и правене на политики, но изреждането на статистика час и половина, според него е загубено време, за бизнеса също. Д-р Захариев предложи друг подход, който според него е по-работещ - тези заседания да се предхождат от цялата аналитична дейност, която е колосална по своя характер, и той подхожда с респект, въпреки че разминаванията са колосални и данните, с които работи сектора. НСИ, БНБ и администрацията са различни. Той попита как е възможно заетите в сектор „Туризъм“ да са 100 000 души, като само заетите в КИД 55 и 56 са 26 000. Д-р Захариев допълни, че някои членове на НБТ работят с по 5000 служители и смята, че над половин милион са заетите в сектора във върховия сезон. Със свързаните индустрии, според него, всеки лети човек, работещ в активна трудова възраст, има отношение към туризма. Доказателство за това е приноса на сектора в БВП.

Д-р Захариев допълни, че по ПВУ и другите европейски програми има стотици милиони за дигитално обучение, дигитална преквалификация и за ваучери, а министерството не разполага с бюджет да плати на университет за изготвяне на методика за изследване на приноса на туризма в БВП. Държавата изсипва милиона във ваучери за обучения, но никой не иска да се обучава. Д-р Захариев попита дали присъстващите знаят какво искат младите хора и допълни, че като завършат, те искат да вземат зелена карта и да отидат в Атланта или Невада, защото като се върнат за 3 месеца вземат 15 000 долара. Той попита как българския туризъм може да им плати 15 000 долара.

Д-р Захариев даде пример и с условията на работа, които се предлагат във Виена, Австрия, и попита кой млад човек ще остане тук да работи и за какви обучения става въпрос. Той посочи, че има системна грешка и тя започва от българския министър-председател като попита кога българския министър-председател е открил туристическия сезон в България, както е направил Мицотакис миналата седмица в Гърция, кога в предизборната кампания миналия месец сме чули думата „туризъм“ и кога министър на финансите някога е произнесъл думата „туризъм“.

Д-р Захариев посочи, че по ПВУ в Румъния, по компонент „Култура“, има 420 млн. евро, а по компонент „Туризъм“ в ПВУ за България е 0. Той смята, че имаме системни грешки, които този формат не може да отстрани, но може да се опитаме да счупим този формат по следния начин: Всичко, което е подготвено да се изпраща на членовете на Съвета чрез МГ един месец предварително, членовете да изучават тези данни и тази среща да започва под друг формат, при който не администрацията да говори час и половина, а бизнеса да е този, който говори - собственика на 5 звездния хотел, на 3 звездния хотел, на къщата за гости, на инкаминг

туроператора, на аутгоинг туроператора, на двете летища в Бургас и Варна, на летище София, на топ заведенията в София и др. Така 10 души ще говорят по 10 минути, администрацията ще си записва и накрая бизнеса ще и търси отговорност следващата година какво е свършено по това, което е записано.

Според д-р Захариев така се прави бизнес, защото нито един път никой не е споменал думата „бизнес“ днес. Той смята, че отсъствието на бизнеса днес е много лош сигнал и предложи да се опитаме да сменим модела на работа, в противен случай, няма да има никакъв резултат. Решенията на този орган, може би с гласуване по един глас на всеки от представителите, трябва да са задължителни за министъра. Той посочи, че би подложил на гласуване решение в Наредбата за категоризация за позициите на генералните директори и търговски директори в местата за настаняване 3, 4 и 5 звезди задължително да са завършили висше образование туризъм. Д-р Захариев посочи, че това го няма и попита тогава как да създадем такава регулацията, че младите хора да искат да учат това и да израстват в кариерата. Според него няма как, защото няма регулация, а това се прави с един текст в Наредбата, която се приема от Министерски съвет.

Д-р Захариев отпрати въпрос към Агенцията по заетостта – защо тези, които вкарваме от трети страни трябва да работят само там, където е договора им с работодателя, по местонахождение на хотела и а ако този хотелиер има и зимен хотел защо този човек от трета страна да не може да работи и в зимния хотел. Той завърши като посочи, че трябва да говорим за пари - как да увеличим парите в сектора. Д-р Захариев подкрепи казаното от г-н Павлин Петров, че не е нужна реклама защото дори и обучени младежите отиват в ИКТ сектора, защото започват с 3000 лв. и след две години вече са с 5000 лв.

България трябва да излезе от конюнктурата на евтина дестинация и да стане скъпа дестинация, за да можем да плащаме заплатите на хората, такива каквито ги плащат във Виена, в Солун, където нощувката в хотел е 250 евро. В България нощувката е 100 и запълняемостта днес в този хотел е под 30%. Според д-р Захариев, проблемите са хиляди и следва да обърнем парадигмата. Той предлага първо да говори бизнеса, а държавата да слуша. След това трябва да се взимат общи решения за благо на бизнеса и на държавата и приключи изказването си като благодари.

Проф. Модева благодари на д-р Захариев и посочи, че има полза от подобни формати, защото гледната точка, която дава той е важна и от неговата позиция се занимава с една много важна тема - причините за това състояние, което констатираме, и решенията които той предлага. Именно формата позволява представителите на държавата, на бранша и всички заинтересовани лица да си говорят, и това е добро начало, защото има и ситуации, в които те не си говорят, а си сътрудничат по други комуникационни канали. Този формат е създаден с правила и в много по-ранен етап, но той е полезен и заради това да бъдем гъвкави и да сменяме подходите в зависимост от ситуацията, в която живеем като естествено, МТ се съобразява с тези предложения.

Г-жа Антоанета Кацарова, представител на Българска стопанска камара, посочи, че работата и е свързана с кадри, пазар на труда, квалификация на кадрите. Те работят активно с работодателите и е добре запозната с проблемите в сектора. Проблемите наистина са сериозни, но проблеми има и в други сектори. Предложението и е да се поканят представители на конкретни ресторанти и хотели на работна среща, на която те да представят проблемите си и да кажат как можем да им бъдем полезни.

Проф. Модева благодари за направеното предложение и посочи, че това ще бъде направено, защото предложенията които се правят ще станат част от решенията и ще бъдат представени като резултат от заседанието.

Г-н Аспарух Мачирски, представител на Сдружение „Българско ски училище“, попита дали Инспекция по труда и МТ имат представа колко ски училища има в България, колко ски учители има и какъв е техния принос - най-вече финансов. Той посочи, че въпроса опира до нещо, което от 22 години се опитват да регламентират. Професията „Ски учител“ е регламентирана, но вече доста години чакат Наредба, която да регламентира ски училищата. Той допълни, че липсва статистика по отношение на ски учители, ски училища. Когато се говори за зимен туризъм, основно са Банско, Пампорово и Боровец, но това са големите но има и на др. места където се практикуват снежни спортове, но това нещо не е регламентирано. На практика от доста време и Комисията по категоризация на ски пистите не се е събирала. Той отправя препоръка. Било е предвидено в тази бъдеща Наредба, съвместно с Инспекцията по труда, като се правят проверки, не само на заведенията в курортите през зимата, но и на ски училищата, защото доста сериозен процент от тяхната дейност е в сивия сектор. Г-н Мачирски посочи, че те знаят всяка година колко ски учители обучават и те винаги не стигат, защото след като си вземат картите от обучение, веднага започват да работят по най-лекия начин - да се рекламират във фейсбук пространството с частните уроци, без да бъде регламентирана тяхната бъдеща дейност по никакъв начин, защото липсва контрол. Г-н Мачирски допълни, че те отдавна коментират липсата и на една друга Наредба - за дейностите с повишен риск за потребителя. Освен ски учители и планински водачи, всичко, което е свързано с дейности извън хотела, всеки един хотел би искал да предложи стена за катерене, вължена градина и бърнджи скокове, но остава въпроса кой ще ги обслужва тези атракции, кой ще обучава персонала. За в бъдеще, предложи да се помисли как да се организират и как да се оптимизират тези дейности и проверките в курортите - не само по ресторанти и хотели, но и на ски училищата.

Проф. Модева посочи, че предложенията ще бъдат отразени.

Г-н Павлин Петров отправи предложение към Агенция по заетостта да организират така борсите, че да бъдат привлекателни за бизнеса, да попитат бизнеса от какво има нужда, и да обяснят какво АЗ може да предложи. Той предложи заедно да изработят този механизъм, така че борсата да бъде интересна и максимално полезна. Той смята, че ако е интересна, в рамките на 15 минути ще стигне до всички техни членове и трябва да има резултат. Той допълни, че преди време е имало такива срещи с училищата, с университетите, но се е загубила във времето и според него липсва инициативата, някой да ги събере на едно място.

Представител на Агенция по заетостта посочи, че основна цел на АЗ, като посредник на пазара на труда е да направи възможна срещата между работодателите и търсещите работа. За тези борси информацията се публикува ежемесечно на уебстраницата на АЗ. Освен това в бюрата по труда много активно се работи с работодателите, така че възможността да се получи информация може да стане и в бюрата по труда. Тези борси се организират на различни места в страната. По отношение на това какво и как ще представят като възможности за работа при тях, зависи изцяло от работодателите. АЗ посредничи за организирането на срещата между работодателите и търсещите работа лица.

Г-н Павлин Петров посочи, че информацията трябва да стигне до повече хора, по-концентрирано, ако трябва и чрез телефонна кампания. Бизнесът да има информация за профила на студентите, които ще участват в борсите, да се работи по единна платформа между бизнеса и АЗ.

Представител на АЗ посочи, че информацията ще бъде предадена, така че този формат да стане полезен в още по-голяма степен, да бъде припознат от бизнеса и да има още по-активно участие. Беше посочено, че активното участие на 93 работодатели дава индикация, че който търси тази информация я намира, но вероятно има какво още да се направи.

Проф. Модева предложи дискусиата в тази част да бъде прекратена, като очевидно активността трябва да е от двете страни, а институциите са тук, за да чуят предложенията. Тя благодари за това, което до момента е коментирано и предложено и предостави думата на представителите на МОН, - г-жа Полина Златарска и г-жа Весела Караянева.

Т. 4. „Дуално образование в сектор „Туризм“

Г-жа Полина Златарска, главен експерт в Министерство на образованието и науката презентира тема: „Дуалното обучение: успехът е в партньорството“

В рамките на презентацията беше представена следната информация: същност на дуалното обучение, законодателна рамка, модела на дуалното обучение в България, ролята на работодателя и етапите за фирмата, конкретна информация за дуалното обучение в сектор „Туризм“, информация за проект ПРОЕКТ BG05M2OP001-2.014-0001 „Подкрепа за дуалната система на обучение“ (2020 – 2023 г.) и дългосрочните ползи от дуалното обучение.

След презентацията **проф. Модева** посочи, че действително и във висшето образование в момента се трансформира цялата система по подготовка на учебните програми, с акцент върху компетентностния подход. Това са интегрирани усилия на различни нива. Форматите са полезни от гледна точка дори да се чуят различни мнения и подходи, защото държавата също така се съобразява и с редица европейски регламенти, с начина, по който се прави дизайна на програмите. Ние сме на старта на следващия програмен период и МТ е изключително активно по възможността да информира бранша и да работи в сътрудничество с другите институции, за да могат всички тези програми и форми, включително и националните програми на МОН, да бъдат полезни. Каналите за информация са изключително много, но активността трябва да бъде и от двете страни. Тя допълни, че МТ се старее да стимулира и с личното участие на министъра и цялата колегия в различни формати, за да може децата да проявяват интерес и да се привличат от професията, свързана с туристическия бранш.

Проф. Модева предложи присъстващите да чуят и следващите две презентации, след което да се премине към дискусии.

По т.5. „Тенденции на трудовия пазар и развитие на уменията в туристическия сектор в резултат на пандемията - Пътна карта за преодоляване дефицита на работна сила, бе направена презентация на д-р Данисла Стоева - заместник-председател на Асоциация на българските туроператори и туристически агенции.

Презентацията включваше информация за туризма и заетостта в областта на туризма в ЕС, тенденции в заетостта, добра практика от Франция - План за подпомагане на набирането на персонал за туристическата индустрия на Франция, и Пътна карта – системен и интегриран подход за преодоляване на недостига на кадри.

В рамките на представянето бяха направени следните предложения:

1. Да се отдели финансов ресурс, за да се направи обширно проучване на дефицитите на кадри по подсектори и на дефицитите на уменията. На тази база да се изработи една комуникационна кампания, която да има за цел да подобри имиджа на сектора. / по примера на Франция/

2. Да се разработи платформа за форми на работа – добра колаборация между бизнеса, НПО - та, МТСП, МТ, университетите.

3. Да се проведе комуникационна кампания – МТСП, МТ и НПО-та

4. Да се започне работа с поколението „Z“ - най-младия извор на работна сила. По проучвания до 5 години това поколение на родените между 1997 – 2010 г. ще представлява 27% от работещите.

Д-р Стоева посочи, че смята, че ако се приеме план за действие и той се стартира, и бюджетира по възможно най-бърз начин, това ще спомогне да се облекчи дефицита на кадри.

Проф. Молева благодари на д-р Стоева и посочи, че казаното от нея кореспондира с предишните презентации, защото и дуалното обучение обхваща точно това поколение. Програмите, които стартират и които и досега се реализират от МТСП, дават възможности за интегриран подход, а МТ изцяло застава зад това предложение - да се засили привлекателността чрез различни комуникационни рекламни кампании. В крайна сметка и в телевизията се вижда, че тези формати вървят много активно, както и филми като „Съни бийч“ например, които подобряват имиджа на професията по един атрактивен начин.

Тя даде думата за презентацията на г-н Християн Петков, оперативен мениджър в „ДжобТайгър“ ООД, като смята, че това е един добър завършек на частта с презентациите, защото той ще ни представи не само предизвикателствата, но и възможните решения за търсене и намиране на кадри в туризма.

Т.б. „Предизвикателства и възможни решения при търсенето и намиране на кадри в сектор „Туризм“ – презентация на Християн Петков, оперативен мениджър в „ДжобТайгър“ ООД

В рамките на своето представяне, г-н Петков информира за динамиката в обявите за работа в сектора, дела на сектора в предложенията за работа, предизвикателствата на пазара на труда, възможностите и евентуалните решения.

Проф. Молева благодари на г-н Петков и посочи, че едно от достойнствата на днешното заседание е, че са се представили различни гледни точки, след което даде възможност за въпроси и нови предложения за решения, освен тези, които вече бяха дадени.

Г-жа Горанова, АБТТА, посочи, че т.к. няколко пъти е станало на въпрос за нивото на заплащане в туризма и, това вероятно е едно от най-негативните неща, което прави сектора непривлекателен, трябва да се спомене и нивото на производителността на труда като цяло. Тя допълни, че не трябва да забравяме, че България е на последно място в ЕС по производителност на труда и нещата са в много пряка връзка, както и че ако производителността на труда е по-добра, със сигурност и заплащането може да бъде по-добро, и дефицита на работна сила ще намалее. Това също е проблем, който трябва да се анализира по сектори. Г-жа Горанова апелира изграждането на позитивен имидж на бранша да започне и от самия бранш, неговата риторика, артикулацията към обществеността, която като цяло трябва да бъде позитивна за бизнеса им.

Г-жа Горанова попита г-н Хр. Петков и неговата презентация по отношение на класацията на сектор „търсещ работа“, това ли е била винаги позицията ни или това е нова тенденция след пандемията?

Г-н Петков отговори, че не може да даде ясен отговор, тъй като те са започнали да следят пазара изкъсо на национално ниво по време на пандемията. Преди това подобни анализи не са правени, а именно заради пандемията им е било любопитно как тя повлиява на

пазара на труда, но се е оказало, че е изключително полезно както за тях, така и за бизнеса, и за медиите, да има ежемесечна справка, какво се случва във вътрешните сектори. Г-н Петков отново наблегна, на предложенията за работа в онлайн пространството като посочи, че тук не говорим за данни от АЗ, а само за предложенията за работа онлайн.

Г-жа Горанова попита по отношение на съветите за използването на съществуващите платформи е използван изреча „да ги атакуваме“. Както няколко пъти е било споменато вече се говори не за сектор „Туризм“, а за хотелиерство и ресторантьорство. Тя посочи, че при проверка с търсачка, преди е имало по-ясно разграничаване на професиите в туризма, а сега всичко е само хотелиерство и ресторантьорство, и човек търсец работа трябва да разгледа 4 страници със сервитьорки, за да види някаква различна обява и естествено се отказва. Тя предполага, че платформите се адаптират спрямо търсенето и интересите и попита как да се преборят с това?

Г-н Петков благодари за въпроса и посочи, че често търсещите работа не знаят какво търсят, те имат мотивация и почти винаги това е заплашането, имат някаква насока, в която да се развиват. Почти всички сайтове в България са опростили доколкото е възможно категориите, по които се предлага работа, за да може насочването да бъде по-лесно, като то е съобразено с изискванията, нуждите, мотивацията, интелекта на търсещия работа.

Според г-н Петков, ако търсещия работа е достатъчно мотивиран след 20 страници преглед ще отиде на стр. 21, за да намери правилната позиция и в отговор на въпроса посочи, че по-точното таргетиране е според наименованието на самата позиция, която ни интересува.

Г-жа Горанова допълни, че наскоро са установили наличието на недобросъвестни платформи, които са с добра оптимизация и излизат на първи места при търсене, но информацията, която публикуват от една страна е подвеждаща, а от друга – злоупотребяват с лични данни. Тя даде пример, че платформата обобщава всички публикувани обяви във всички платформи, копира ги и с малки букви под обявата дава информация, която не е подадена от работодателя, за заплатата (на база статистика от НСИ от 2019 г.). Данните за заплатата са нерелевантни към днешната ситуация и подвеждат търсещия работа. Платформата по някакъв начин получава съгласието на търсещия работа и разпраща CV на кандидатите като нежелани съобщения до потенциалния работодател. Г-жа Горанова попита представителите на МТСП дали министерството може да се ангажира и да насочи дейността си повече към реализиране на комуникационна стратегия и подобряване на имиджа на сектора.

Представителите на МТСП отговориха, че на експертно ниво не биха могли да поемат такъв ангажимент. Те смятат, че подобряването на имиджа на сектора трябва да бъде национален приоритет и правителствено решение. Те смятат, че като експертен капацитет имат потенциал, но не могат да поемат такъв ангажимент и се ангажираха да докладват писмено за направените към МТСП предложения.

Г-жа Свидна Динева, представител на Обединение „Бъдеще за туризма“, помоли да се впише и е като предложение да се дискутира, включването в списъка на професиите професията „Туроператор и турагент“. Тя посочи, че няма как да искаме припознаване и мотивиране на децата, които идват от училище, ако не им дадем възможността да се докоснат до това, с което се занимават. ОБТ изразява готовност да помогне с всичко - да вземат деца на работа, да помогнат при изготвяне на стандартите. Г-жа Динева посочи, че трябва да се мине през една доста дълга процедура, която ще отнеме около седем години, докато първите деца ще са преминали тази форма на обучение. Тя акцентира върху важността на това да се издигне имиджа на професията, и че да пожелаят младите хора да отидат при тях трябва да разберат какво правят. Това трябва да стане още от най-ранна възраст, включително в начално

образование. Контактът на децата с хора, които са носители на определена професия е много ценен опит за тях и впечатление, което би могло да формира желанието на им да изучават и работят това. Тя допълни, че пари в сектора има и смята, че няма как да искаме да имаме добър квалифициран персонал, ако не правим всичко за тях и те за нас.

По отношение на предложението да се включи нова професия **представителите на МОН** информираха, че по ПВУ е предвидено до края на м. октомври Списъка на професиите, по които се учи във всички професионални гимназии и в центровете за професионално обучение на възрастни да бъде актуализиран. В последните години няма прием за портиер-пиколо, за камериер, за работник в заведенията за хранене, защото тези професии са неатраaktivни. По програма „Образование“ съвсем скоро МОН ще стартира голям проект, който се казва “Модернизация на професионалното образование”, в който са предвидени секторни съвети за умения и те ще бъдат по професионални направления, като в тях ще иска много да има участие на бизнеса, за да може той да каже в този списък на професиите какво е необходимо в момента в пазара на труда, какво иска бизнеса и от какво реално има нужда. МОН се стреми да въвлече бизнеса всяка година, но все по-трудно го мотивира. Представителя на МОН посочи, че не знае къде се губи връзката. По посочения проект, по който са предвидени тези секторни съвети за уменията, най-вероятно ще ползват този формат, за да информират членовете и да участват и тези членове, които ще бъдат от сектор „Туризм“ - да имат голяма квота, за да направят атрактивността на професията, да направят адекватно съдържание, да подобрят законови и нормативни рамки, така че да отговаряме на нуждите на пазара на труда и бизнеса.

Проф. Модева благодаря за важната и навременна информация.

Д-р М. Захариев посочи, че пари в сектора има, но не достатъчно. Така е почти навсякъде, не е само в туризма, но в туризма е така, защото ние сме евтини - като дестинация и продукт, с много малки изключения. Поради това и заплатите, и бакшишите са евтини, и оттам цялата мотивация на работната сила да преследва кариерно развитие и поминък в нашия сектор са нежелани и докато сме евтина дестинация постоянно ще сме в тази системна грешка. Каквито и кампании да измислим или да не измислим - няма никакво значение, докато не започнем да плащаме толкова, колкото плащат в Солун и Виена. Всичко друго са напразни усилия. По отношение на представената кампания във Франция д-р Захариев посочи, че 9 млн. евро е целия национален бюджет на МТ за дестинация България на годишна база. 9 млн. евро са точно толкова, колкото министерството може да харчи по ЗОП с две малки изключения. Същото това министерство, което не може да си позволи да плати 30 000 лв. на УНИБИТ или УНСС, за да анализира приноса на сектора в БВП на държавата. Д-р Захариев посочи, че при условие, че не могат да бъдат платени 30 000 лв. и се намираме в хипотеза, при която се харчи пропорционално разходваното от бюджет 2021 г. не е реалистично да очакваме да направим кампания за имиджа на туризма.

Д-р Захариев се обърна към проф. Модева с въпрос и предложение кога българския министър-председател ще открие туристическия сезон и как.

Г-жа Любка Байлова, Асоциация на училищата по ресторантьорство и хотелнерство в България, отправи апел към бизнеса. Според нея, когато говорим за дефицити и съществуваща образователна система, която работи качествено, бизнеса трябва да инициира дуалната форма на обучение и да изисква от организациите. От личния и опит сподели че бизнеса има нужда от кадри но не иска да плаща. Г-жа Байлова предложи да се проведе среща по този казус.

Проф. Модева отговори, че след като има апел към бизнеса, както е имало апел към държавата следва да бъдем равнопоставени, което е още една полза от този формат - чуват се различни гледни точки, които потвърждават, че без интегриран и системен подход нищо няма да се получи.

Проф. Модева благодари за поставения много важен въпрос защото именно кампанията на МТ, свързана с рекламата на професиите, се изразява и в подкрепа на състезания за деца, обучаващи се в средното училище. Тя допълни, че е много важно и говоренето на всички нива политически, и апела винаги е бил към колегите от други ведомства, както и към бизнеса, да говорим позитивно за туризма, за да не се получава така, че нагласата на туристите по линия на добрата реклама на България се опровергава от говорене по медиите и по други канали в негативен план.

Г-жа Горанова, АБТТА посочи, че е съгласна с проф. Модева, но наскоро е била свидетел как на борса в един от големите университети асистент в университета насочва студентите при кой работодател се плаща най-добре. Според г-жа Горанова децата трябва да бъдат насърчавани да търсят опит. Имало е голямо разнообразие и палитра от предлагачи.

Проф. Модева посочи, че трябва да има двустранен процес и попита има ли конкретни предложения за нови решения, освен всичко това, което е казано и отразено, и незададени въпроси към презентаторите.

Г-н Павлин Петров, посочи, че във връзка със зададен към него въпрос, малко преди пандемията е звънял в едно училище и директора е изразил притеснение, че не може да гарантира, че учениците ще присъстват в часа. Г-н Петров посочи, че няма забележки по отношение на подготовката, но е необходимо стриктно присъствие в часовете, и допълни, че те полагат много усилия, дават много средства, реалната среда на практика е различна, много е трудно сега да мотивират младежите и да ги накарат да работят по график. Г-н Петров смята, че проблемите са комплексни и трябва да се работи за повишаване както на мотивацията на младежите, така и за преодоляване на имиджа на евтина дестинация.

Г-жа Полина Димитрова, член на УС на Асоциацията на екскурзководите в България, изрази мнение, че по някакъв начин те остават винаги настрана, дали поради това, вероятно заради това че са по-малобройни от другите. Във връзка с протичащи проверки тя попита дали може секторът им да бъде запознат с извършването на тези проверки по границите и за това какво се случва на тези проверки.

Проф. Модева уточни, че ако става дума за проверките на МТ, които се правят по границите, на сайта на МТ и в момента са качени резултатите от тези проверки, съобщени са конкретни числа, и информацията, с която министерството разполага периодично се качва на сайта.

Г-жа Полина Димитрова посочи, че ще има ново правителство, ще има може би промени в законодателството и това, което ги интересува е туристическата полиция - по образеца на други държави.

Г-жа Мая Никовска, директор на дирекция „Туристическа политика“ в МТ, посочи че по отношение на туристическата полиция си позволява да поеме ангажимент, че ще МТ ще стартира предварителна оценка на въздействието на един такъв инструмент, за да се прецени необходимостта от туристическа полиция и допълни, че контролът не би следвало да бъде по-скъп от ефективността, която обезпечава. Според г-жа Никовска работната сила е стока и като всяка друга стока пазара я регулира. Следователно трябва да анализираме всички влияещи фактори, които да допринесат за един тласък и ние каквото и да правим, да говорим за мотивацията на поколението „Z“ и прочее, нещата не са се променили от времето на Тейлър

и Форд. По отношение на политиката, доколкото тя е член на работната група по професиите, е поела ангажимент, че ще съдейства максимално по отношение на включване на професията. Направено е вече блиц проучване, тази възможност съществува и ще бъде процедирано.

В рамките на заседанието беше уточнено, че презентациите ще бъдат предоставени на участниците.

Проф. Мариела Модева, заместник-министър на туризма, благодари на участниците и закри заседанието на МСКТ.